

Az elf nyelvekről

Az elfek nyelvi dialektusainak kialakulását az idő és hely szükségszerű távolságának függvényében kell keresnünk. Amikor az elfek először léptek Ynev földjére, még mindannyian egységes nyelvet, az úgynevezett őnyelvi Uscha dialektust beszéltek. Mára ezt a dialektust csak a kalahorák, s talán rehynn vagy luminatar ismeri. Ez az egy nyelv volt, ami irányadó maradt egészen a Másodkor végéig, amikor is a felszakadó homogenitású nép két világrészre széttagolódó családjai, a ginnek egymástól hosszú időszakokra elnyúlt intervallumokig, akár évszázadokig elszigetelt családjai között elkezdett kialakulni a differenciált, acquir és egyéb környező népektől átvett jövevényszavakkal dúsított szókincsű nyelvjárások sokasága.

Ezt követően a Sárkányszövetség kialakulása volt az első időszak, ami szükségessé tette az elterjedt, egységes nyelv ismeretét. Ekkorra azonban kialakult az elf fizikumokra jellemző odmegkötő képességű szervezet, s ekkor a feltehetően sárkány grammatikusoktól eltanult, úgynevezett uralkodói nyelv – amely mesterséges nyelvújító tevékenység folytán alakult ki az Usha dialektus nyomán – lett az a világnyelv, ami három, különböző magasságú dialektusával az egyesített elf világ kultúrájának hordozó nyelvévé vált. Ez az a nyelvjárás, amit ma óelfként ismerünk, s melynek három dialektusa ismert: a profán, a mély, s a magas.

A profánt manapság csak luminatarok, az elf mágusok, egyes megtartók és a történelem iránt fogékony bölcsek ismerik és beszélik. Az elf tudományosság nyelve mindmáig ez maradt, terminológiáját széles körben használják mind mágiaelméleti, mind konvencionálisabb elf szaktudományok gyakorlatában. A mélyet csak olyanok képesek eltanulni, akiknek a szervezete od megkötésére és feldolgozására egyaránt képes, s ezek szinte kizárólag a siocháinok (óelfek). A magas dialektust már a régi időkben is csak a kiváltságosak, egyes mágusrendek beavatottjai és magas rangú katonatisztek ismerték, mára egészen feledésbe merült, így csak a rehynnek emlékeztethetnek rá.

Az ezt követő, hányatott történelmü korokban alakult ki az a szokás, hogy az elf ginnek – részint továbbra is szükségszerűségből, részint paranoiából, konspirációs hajlamból – önálló titkos családi nyelveket kezdtek célirányosan, tudatosan kialakítani, s a világnyelv, az elf közös az uralkodói nyelv maradt. Az idegenek már nem tűntek olyan megbízhatónak, hogy beavatassanak ezekben a féltve őrzött nyelvekbe, s a beházasodott vagy csatlós családtagoknak is nemegyszer csak különféle alsóbb dialektusokat tanítottak meg. Egy ellenséges kém, egy magát távolba szakadó

családtagnak kiadó személy leleplezésére kiválóan alkalmas volt a módszer, hogy eltársalogtak vele a család belső nyelvén, s ha valaki nem tudta kielégítően, választékosan kifejezni magát, bizony kínos kérdéseknek nézhetett elébe. Egyes vidékeken, ahol átalkodottabb, csökönyösebb, szigorúbb követelmények szerint élő elf nációk voltak képesek fennmaradni – például: Taba el Ibara, Gorvik, Sheralan, Yian-Yiel -, ez a paranoia, ez a szokásjog máig él. Más, szorosabb együttélést biztosító helyeken – mint amilyen Sirenar, Elfendel, Ylinor vagy Haonwell – ez a tradíció szinte teljesen feledébe merült, vagy csak üres, öncélú rituálévá csökevényesedett.

Az elfek körében napjainkban három nagy irányadó nyelv – a ragadashi (velariumi, északi), a rehiari (sirenari, hadi), és a tyssoni (elfendeli, déli) – eredetileg a három királyi dinasztia által használt csatlósnyelveknek indultak, amiket bizalmuk jeleként osztottak meg mindazokkal, akik királyságuk területi főségét elismerték. Eredetileg tehát csak egy-egy ország lakosai ismerhették őket, konszenzus alapján. Erre azért volt szükség, mert ahogy az elf területek egyre kisebb vidékeket fedtek le, úgy egyre gyakoribb, szorosabb lett a társadalmi interakció a vidékeken élő családok közt, de a megváltozott, a Másodkort túlhaladó világ igényeinek már nem mindenben felelt meg a korábbi közös nyelv, az ekkorra halott nyelvnek számító uralkodói nyelv. Később ezek az országos nyelvek is további dialektusokra bomlottak aszerint, hogy az egyes vidékeken élő nagycsaládok sokaságából kialakult közösségek mennyit tettek hozzá a saját nyelvükből. Mégis ezek váltak a jelenkor legelterjedtebb, legismertebb nyelveivé, hisz a családi nyelveket mára csak ősi hagyományaikhoz tradicionálisan hű familiák őrizték meg, többnyire üres pózolásból, vagy politikai okokból, ortodox identitástudatuk erősítésére.

A legelterjedtebb, mindmáig legtöbbet használt nyelv a tyssoni, amit majdnem minden elf megért, hovatarozásától függetlenül. Ez alól csak egyes északi elveszett, kiszakadt, illetve újelf diaszpórák jelenthetnek kivételt. Ez számít a külvilág által ismert elf nyelvnek, kultúrhortozónak azonban ma már csak a délvidéken, elsősorban Elfendelben és a négy Ylinorban honos ginnben számít. Ismertebb dialektus e kettőn kívül a homoki (gyilokpusztai), a szürke (Sirenarban, Erionban, s a többi nyugati területen elterjedt dialektus, bár ezt a

jelzőt sokan – tévesen – etnikai, és nem lingvisztikai kategóriának tartják) s a szövetségi (haonwelli), de állítólag mindmáig létezik egy Khorsal dúsitott, hibrid birodalmi (kráni elf közös) is.

A rehiari nyelv ezzel szemben mára már csak Sirenaron belül és bizonyos északi kiszakadtak körében elterjedt. Használói szerint ez az a nyelv, amely a legközelebb áll az eredeti uralkodóihoz, de biztosat erről legfeljebb a rehynek tudhatnak. Mindazonáltal ez a nyelv sem volt képes megőrizni eredeti integritását, s mára számos dialektusra szakadt: a szent nyelvjárást Oilanban, a hatokét a független városokban Sirenarban (lásd: Dygiant), a gyepüvidéket pedig a határokon, illetve a közeli független (riegoyi, újelf) kolóniákon ismerik. Tekintélyes számú képviselője van még a városi (erioni) dialektusnak, s az északnak a Szövetségben.

A legkisebb táborral manapság a ragadashi rendelkezik, mindazonáltal nem elhanyagolható ez sem. Az Északi Szövetség területén kívül megértik még Erionban, a Yian-Yiel vidékén (bár az itteni elfeket külalakjuk miatt sokan rendszertanilag idegen fajként osztályozzák), a Lor völgyétől északra előforduló szórványközösségekben, illetve az állítólagos, Keleti Városállamokban élő diaszpórákban.

Szólnunk kell még továbbá a különféle mesternyelvekről. Ezek olyan, többnyire mesterségesen kialakított nyelvek, akiket az elfek egy-egy zárt kasztnak, klánnak számító közösségei használnak szakmai titkaik megőrzésére. Ilyenek számít például a híres Teg'ezze nyelv vagy a sereneya „bosszú-dal”, de különféle varázslói művészyelvek vagy a katonai, harci rejtnyelvek is. Ezek közül is kiemelném a siryaók „halálszó”-ját, ami a hagyomány szerint eredetileg egy, a Másodkorban kiirtott rejtélyes, szakadár szekta titkos belső nyelve volt, s melyet a rehynek a saját emlékezetükből alkottak újra és tanították be a katonáknak. Hogy ők maguk hol tanulták meg ezt, arról nem szól a fáma, mindenesetre a tény, hogy ismerik, elgondolkoztató, s érdekes kérdéseket vet föl a rehynek személyére nézve.

Ami az elf nyelvek írott alakjait illeti: a legősibb elf írásos emlékek a huszonnégy darabos rúnasor mágikus többlettöltetet is tartalmazó alfabuláját használták, mielőtt kialakultak volna a ma is ismert hólyagírás különböző, szerteágazó formanyelvei, köztük az olyan kuriózumok is, mit az Un. Mindenesetre tény, hogy máig élnek olyan szórványközösségek, amelyek nem valamely elterjedt írásformát, hanem saját, csak korlátozott körben ismert piktogramjaikat használják gondolataik lejegyzésére. Ezek közül extrém példa a yian-yieli nyelv, amelynek írásjegyei egy emberi szemmel láthatatlan, színtelen tintával jegyzik le, s melynek textúráját csak a hiddon tartomány hőképeiként lehet leolvasni.

Érdekes adaléka még a nyelvfejlődésnek azoknak az elf nyelveknek a használata, amelyeknek nincsen beszélt hangalakja. Ezeket a nyelveket eredetileg a fejlett elf mentalizmus évezredek hagyományai alakították ki, azon elven, hogy bizonyos szimbólumoknak sokkal nagyobb a többletinformáció tartalma, mint amennyit a beszélt nyelv közvetíteni tud. Ezért használatukat csak magas szintű szellemnyelv használók veszik igénybe, akik gondolataikat közvetlenül átsugározzák beszélgetőpartnereikbe. Ennek a nyelvnek azonban soha nincs írott vagy egyéb nemű egzakt szótára, hisz használói nem is annyira szavakkal, vagy objektíven kifejezhető, letisztult gondolatokkal, mint inkább absztrakt ideákkal, érzetekkel, érzésekkel, benyomásokkal, allegorikus képekkel kommunikálnak, s egy-egy ilyen dialógus kifejezőképessége nagyban függ használója pillanatnyi hangulatától fantáziájától és leleményességétől. Ennek a nyelvvezetnek a legnagyobb ismerője és pártolója vitathatatlanul a legvénebb rehynn, Rannienn, aki zenumi – egy dél-sirenari város – kristálytemploma mélyén

alussza évezredek varázsalmát, s míg teste a delejes sztázis fogja, addig szabadon szárnyaló lelke, egyesült családja tagjainak szellemével, s minden elf vágyival, akik egy szebb, boldogabb világról álmodnak. Rannienn a kontinens leghatalmasabb és legbonyolultabb Antiss-erődjét építette ki, melynek mesebirodalmát minden bebocsáttatást nyert álmodó az Óidők legendás hőseinek képében járhat-kelhet, epikus hőseinkbe illő kalandok sorát átélve.

Léteznek továbbá a metakommunikációnak egyéb, más népeknél is bevett formái, mint az álomtáncosok varázsos testbeszéde, vagy a harci különítmények néma jelbeszédei. Vannak továbbá kifejezetten fütty- és énekhangokra kialakított rejtnyelvek.

A kráni elfek tizenkét háza valószínűleg saját családi nyelveit fejlesztette tovább a Fekete Határ mögött uralkodó viszonyoknak megfelelően többszörösen differenciálva bizonyos, beavatási hierarchiához köthetően eltanulható titkos nyelvekre bontva.

Ami pedig a rettegett obszidián elfeket, a weicháinokat illeti, róluk csak maga Urria és Ranagol tudja megmondani, miféle nyelveket ismernek használnak, bár a szóbeszéd szerint a legtöbben közülük lemondtak a tagolt beszéd, sőt, még a racionális gondolkodás lehetőségéről is, így ezzel nincs gondjuk. Habár meg nem erősített források szerint szolgálóikkal kimerítő, már-már művészi megfogalmazású bonyolult stílusban képesek beszélgetni az illető saját nyelvén, már ha lealacsonyodnak odáig, de a feljebbvalóikkal, elsősorban Rayvanhural és Shackalorral egy ritka, mára feledésbe merült aquir dialektust használnak. Csak találgatni lehet, hogy vajon ezt honnan ismerik, s hogy egymás közt is ezt beszélnek-e?

2000.05.

Szerző: Kovács Kristóf

Forrás: Rúna magazin VI.évf./2.szám

Szerkesztette: Magyar Gergely